

'Primera Lliçó sobre...': una col·lecció d'alta divulgació acadèmica sobre literatura (catalana)

Per [Daniel P. Grau](#)

Dissabte, 30 de setembre de 2023—00: 02

Pere Ballart i Ramon Bacardit

Quan un fa d'editor una de les coses que busca amb més interès és la seva particular veta de mercat, aquell petit espai que ningú no ha explotat o que, fins i tot, ningú no ha explorat. No sé si la col·lecció *Primera Lliçó*, que impulsa la Càtedra Màrius Torres d'Estudis sobre Patrimoni Literari Català de la Universitat de Lleida i coedita Publicacions de l'Abadia de Montserrat, és estrictament una veta de mercat, però com a mínim em fa la impressió que sí que pot aportar punts de vista nous, aspecte no gens menyspreable en un panorama editorial sovint complex i esgotador.

Aquesta col·lecció té la intenció d'oferir visions sumàries de diferents matèries relacionades amb la literatura amb un declarat interès formatiu i un to didàctic i entenedor que no defuig els elements d'erudició quan cal. L'objectiu és esdevenir una biblioteca amb els coneixements bàsics indispensables en què els volums que s'aniran publicant serveixin d'introducció per a un públic lector interessat, entre el qual amb tota certesa s'hauria de trobar de manera genèrica l'alumnat universitari d'estudis humanístics i, en particular, el de filologia catalana. A mi, però, m'agradaria pensar que la col·lecció acabarà tenint un impacte molt més ampli i arribarà a qualsevol lector que s'interessi per la literatura i per la cultura en general.

els dos primers volums de la col·lecció. L'inaugural, *Primera lliçó sobre literatura*, de Pere Ballart; el segon, *Primera lliçó sobre Àngel Guimerà*, de Ramon Bacardit

Ja es poden trobar a les llibreries els dos primers volums de la col·lecció. L'inaugural, *Primera lliçó sobre literatura*, de Pere Ballart; el segon, *Primera lliçó sobre Àngel Guimerà*, de Ramon Bacardit. Tots dos fan molt bona fila i us puc avançar que els ressenyaré durant les pròximes setmanes. Aquests i els que s'anuncien com a volums en premsa i en preparació —en la seva pàgina web se n'anuncien onze més, però sé que en tenen pensats alguns altres— deixen entreveure que el propòsit és que la col·lecció presenti diferents sèries: disciplines, gèneres, moviments i tendències i autors. Un ventall molt ampli de perspectives que hauria d'afavorir contribucions ben suggeridores.

D'altra banda, els responsables de la col·lecció han pres com a referent la sèrie *Prime Lezioni*, de la col·lecció Universale Laterza —la coincidència en el nom és ben reveladora—, o la d'Oxford University Press Very Short Introductions —fan esment a totes dues en les normes d'edició dels originals—, però també Le Bussole, de Carocci Editore, especialment els volums de la sèrie *Che cos'è...*, i, molt més subsidiàriament, *Que sais-je?*, de les Presses Universitaires de France, malgrat que tots aquests models tenen un abast molt més ampli, que ultrapassa la literatura. De fet, deixeu-me dir d'entrada com a proposta de futur que, si jo fos l'editor de *Primera Lliçó*, sincerament no descartaria imitar aquestes col·leccions també en això i plantejar-me, si les vendes hi acompanyen, obrir-la a altres disciplines, humanístiques, científiques i híbrides —espero que em perdonareu el qualificatiu, que deixo caure amb dedicatòria subliminar inclosa.

Com els d'aquestes col·leccions que he apuntat, els de *Primera Lliçó* són volums de format petit agradablement amanós (13 × 19 cm), amb enquadernació rústica sense solapes, cosida amb fil —digueu-me maniós, però hi tinc predilecció per damunt de l'enquadernació a l'americana—, de cobertes molt flexibles, barats —els dos primers tenen un preu de venda al públic d'uns assequibles dotze euros—, però, alhora, ben editats tècnicament: han de permetre que es puguin usar com a element d'estudi. El nombre de pàgines s'ha de situar al voltant de les cent cinquanta, més que suficients per a fer la funció introductòria per a la qual s'han concebut, i el text s'ha d'organitzar en capítols breus.

crec que amb encert, els editors donen llibertat als autors per a aportar al seu treball el to que considerin més oportú. El de Pere Ballart —ell mateix ho apunta— es presenta com un assaig; el de Ramon Bacardit potser té un to lleugerament més acadèmic, però amb pinzellades personals que donen color al text

Respecte al disseny, s'ha triat una tipografia que permet una lectura relaxada, però trobo a faltar uns marges una mica més generosos on poder fer anotacions —a mi és que m'agrada molt ratllar els llibres, sobretot si són matèria, o material, d'estudi—, però segurament no es pot tenir tot. Sembla que la intenció és de publicar anualment una mitjana de quatre volums. Una comparació superficial dels dos primers em permet arribar a la conclusió que, crec que amb encert, els editors donen llibertat als autors per a aportar al seu treball el to que considerin més oportú. El de Pere Ballart —ell mateix ho apunta— es presenta com un assaig; el de Ramon Bacardit potser té un to lleugerament més acadèmic, però amb pinzellades personals que donen color al text i el fan també ben llegidor.

Tant el director de la col·lecció, Joan Ramon Veny Mesquida, com el consell d'edició i el comitè científic, constituïts per professors universitaris de reconegut prestigi de casa nostra i d'altres universitats europees, són una garantia de qualitat, sobretot si són capaços d'abstreure's de les pressions que puguin rebre. En un món acadèmic tan reduït com el nostre, en què solem tendir a mirar-nos amb insistència el melic, més d'un considerarà que ell era la persona idònia per a tractar aquest o aquell tema, tal o tal autor. Farem bé de jutjar-ne els resultats llibre a llibre, fent una mica d'abstracció dels nostres egos.

Dit tot això, confio que la col·lecció no tingui un efecte contraproduent. La universitat hauria de ser l'espai de l'excel·lència formativa. Per tant, els estudiants no s'haurien de quedar amb aquestes "primeres lliçons". Ans al contrari, els manuals haurien de ser textos que, a banda d'establir les bases per a l'estudi d'un tema concret, plantegin punts de reflexió que estimulin la voluntat d'ampliar coneixements, haurien de servir com a punt de partida, com a esperó, per a aprofundir en les diferents matèries, els diferents autors...

En tot cas, si això que comento passa, si els alumnes es limiten a empassar-se exclusivament les "primeres lliçons" per abocar-les en els exàmens corresponents, no serà òbviament responsabilitat dels editors de *Primera Lliçó* sinó d'aquells que no hagin estat capaços de fer-ne un bon ús. L'experiència em fa pensar, tanmateix, que ben probablement ens haurem de conformar si només un petit grup és capaç de pair aquests llibres i treure'n profit. Em pregunto quants alumnes poden dir en acabar la carrera que han llegit més d'una desena de llibres i un parell d'articles d'investigació. Sincerament, prefereixo no saber-ne la resposta.